

Chanukah: It's All About the Hallel

R' Mordechai Torczyner – torczyner@torontotorah.com

1. Rambam, Mishneh Torah, Hilchot Chanukah 3:1-8

הלכה א: בבית שני כשמלכו יון גזרו גזרות על ישראל...

הלכה ב: וכשגברו ישראל על אויביהם ואבדום בחמשה ועשרים בחדש כסלו היה ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור במקדש אלא פך אחד... הלכה ג: ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת הימים האלו שתחלתן מליל חמשה ועשרים בכסלו ימי שמחה והלל ומדליקין בהן הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות להראות ולגלות הנס, וימים אלו הן הנקראין חנוכה והן אסורין בהספד ותענית כימי הפורים, והדלקת הנרות בהן מצוה מדברי סופרים כקריאת המגילה.

הלכה ד: כל שחייב בקריאת המגילה חייב בהדלקת נר חנוכה...

הלכה ה: בכל יום ויום משמונת הימים האלו גומרין את ההלל ומברך לפניו בא"י אל" מ"ה אקב"ו לגמור את ההלל בין יחיד בין צבור, אף על פי שקריאת ההלל מצוה מדברי סופרים מברך עליה אק"ב וצונו...

הלכה ו: ולא הלל של חנוכה בלבד הוא שמדברי סופרים אלא קריאת ההלל לעולם מדברי סופרים בכל הימים שגומרין בהן את ההלל...

הלכה ז: מקומות שעושין ימים טובים שני ימים גומרין את ההלל באחד ועשרים יום...

הלכה ח: כיצד מדלגין, מתחילין מתחלת ההלל עד חלמיש למעינו מים...

1: In the second Beit haMikdash, when Greece reigned, they issued decrees upon Israel...

2: And when Israel overpowered their enemies and destroyed them, it was the 25th of Kislev, and they entered the Sanctuary and did not find pure oil in the Sanctuary, but only one jug...

3: Because of this, the sages of that generation enacted that these eight days, from the night of the 25th of Kislev, should be days of joy and Hallel, and they light lamps in the evening at the entrances of houses on each night of the eight nights, to demonstrate and reveal the miracle. And these days are called "Chanukah", and one may neither eulogize nor fast on them, like the days of Purim. And lighting lamps on them is a rabbinic mitzvah, like reading the megilah.

4: Anyone who is obligated in reading Megilat Esther is obligated to light for Chanukah...

5: On every one of these eight days, we complete Hallel and recite a blessing first...

6: And not only the Hallel of Chanukah is rabbinic, but all recitations of Hallel are rabbinic, on all days when we complete Hallel...

7: In places where they observe two days of Yom Tov, they complete Hallel on 21 days...

8: How do they skip? They start from the beginning of Hallel, until...

The Key Mitzvah of Chanukah?

2. Talmud, Shabbat 21b

מאי חנוכה? דתנו רבנן: בכ"ה בכסליו יומי חנוכה תמניא אינון, דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון, שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה.

What is Chanukah? Our sages taught: On the 25th of Kislev, there are eight days of Chanukah, when we neither eulogize nor fast. For when the Greeks entered the Sanctuary, they contaminated all of the oil in the Sanctuary, and when the monarchy of the house of the Chashmonaim mustered strength and defeated them, they searched and could find only one jug of oil marked with the seal of the kohen gadol. There was only enough to kindle for one day, but a miracle occurred and they kindled from it for eight days. The next year, they established them and made them Yamim Tovim, with Hallel and thanks.

3. Ramban (13th century Spain), Commentary to Bamidbar 8:2

וראיתי עוד בילמדנו (תנחומא בהעלותך ה) וכן במדרש רבה (טו 1), "אמר לו הקב"ה למשה, לך אמור לאהרן אל תתירא, לגדולה מזאת אתה מוכן, הקרבנות כל זמן שבית המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו, וכל הברכות שנתתי לך לברך את בני אינן בטלין לעולם." והנה דבר ידוע שכשאין בית המקדש קיים והקרבנות בטלין מפני חורבנו אף הנרות בטלות, אבל לא רמזו אלא לנרות חנכת חשמונאי שהיא נוהגת אף לאחר חורבן בגלותנו...

I also saw in Midrash Tanchuma Behaalotcha 5 and Bamidbar Rabbah 15:5, "G-d told Moshe: Go tell Aharon, "Do not fear; you are designated for greater than this. The korbanot will endure as long as the Beit haMikdash stands, but the lamps will always shine toward the face of the menorah, and the blessings I have given you for blessing My children will never cease." It is known that when there is no Beit haMikdash, and the korbanot cease due to its destruction, then the lamps also cease. However, they hinted here only to the lamps of the Chanukah of the Chashmonaim, which continue even after the destruction, in our exile...

4. Raavad (12th century France), Comment to Rambam's Laws of Blessings 11:15

ואם יאמר כל מצוה שהיא מדבריהם אומר "על" שהיא כעין רשות, קשיא לי נר חנוכה! ואולי מפני שאין לה קצבה, שמהדרין מוסיפין וכן המהדרין מן המהדרין יותר, א"נ מפני שזו הברכה הוקבעה על הנרות שבמקדש שהן של תורה לפיכך עשאוהו כשל תורה...

And if one will say that all rabbinic mitzvot have *a/*because they are comparatively optional, then what about the lights of Chanukah? Perhaps because there is no set amount to light, for *mehadrin* add and so the *mehadrin min hamehadrin* light more. Or because this blessing was established for the lights in the Beit haMikdash, which are biblical, and so they made it like the blessings for biblical mitzvot...

The Goal of Chanukah's Hallel

5. Talmud, Megilah 10b

מאי דכתיב ולא קרב זה אל זה כל הלילה בקשו מלאכי השרת לומר שירה אמר הקב"ה מעשה ידי טובעין ביים ואתם אומרים שירה
What is the meaning of the verse, "And one did not draw near to the other all night"? The ministering malachim wished to sing. Gd declared: The deeds of My Hands are drowning in the sea, and you wish to sing?!

6. Talmud, Arachin 10a-b

מאי שנא בהג דאמר' כל יומא ומאי שנא בפסח דלא אמרינן כל יומא? דהג חלוקין בקרבנותיהן, דפסח אין חלוקין בקרבנותיהן.
Why do we say Hallel daily on Succot, and not on Pesach? On Succot each day has a distinct korban, but on Pesach each day does not have a distinct korban.

7. Talmud, Arachin 10b

והא חנוכה דלא הכי ולא הכי וקאמר! משום ניסא.
But Chanukah has neither [a prohibition against work] nor [a special korban], and we say Hallel! Because of the miracle.

8. Talmud, Pesachim 117a

"לדוד מזמור" מלמד ששרתה עליו שכינה ואחר כך אמר שירה, "מזמור לדוד" מלמד שאמר שירה ואחר כך שרתה עליו שכינה.
"Of David a song" teaches that the Shechinah was manifest on him, and then he sang. "A song of David" teaches that he sang, and then the Shechinah was manifest on him.

9. Rabbi Aharon Kotler (20th century USA), Mishnat Rebbe Aharon, Pesach, pg. 3

אף מה שהאדם רואה בעיניו, מהצורך לבאר לעצמו מה שהוא רואה ולקבוע בהכרתו.
Even that which a person sees with his own eyes, he needs to interpret for himself that which he sees, and to establish it in his mind.

10. Talmud, Pesachim 118a

תנו רבנן: רביעי גומר עליו את ההלל ואומר הלל הגדול דברי רבי טרפון. ויש אומרים "ד' רעי לא אחסר."
Our sages taught: On the fourth cup he completes Hallel and recites the Great Hallel, per R' Tarfon. Some say, "The Lord is my shepherd, I shall not lack."

11. Rabbi Shemuel Eidels (16th-17th century Poland), Maharsha to Pesachim 118a, Chiddushei Aggadot

אלו החמשה הם כוללים העיקרים השלשה יצ"מ וקריעת ים סוף מורים על מציאותו וחידוש עולם, ומתן תורה דכתיב ההרים רקדו גו' מורה על תורה מן השמים. ותחיית המתים...

These five include three essentials: Exodus from Egypt and Splitting of the sea teach about His existence and Creation of the world; Presentation of the Torah... teaches that Torah is from Heaven. And Resurrection of the dead...

Application: Tehillim 113

12. Abarbanel to Malachi 1:11

שמקלסין אותו מפני מה שיראו מאותה תנועה העצומה וביאר עוד סלוק השגחתו באומרו רם על כל גוים ד' על השמים כבודו ר"ל שהיה הקב"ה רם ונעלה מהנהיג ומהשגיח בשפלים ושלכד על השמים היה כבודו והשפעתו אמנם אנחנו לא נאמין כן כי מי כד' אלקינו המגביה לשבת המשפילי לראות... והביא ראיה לזה מענין האומה בצאת ישראל ממצרים וגו'

They praise Him because they see that mighty celestial motion. The text also presents [their view of] the absence of His supervision, saying, "Gd is mighty upon all nations; His glory is upon the heavens," meaning that He is lofty and elevated above guiding and overseeing lowly creatures. His glory and influence is only upon the heavens. However, we do not believe thus; "Who is like Hashem our Gd, who elevates to sit, who lowers to see"... And the text brings proof of this supervision from our nation, "When Israel left Egypt..."

13. Midrash Tehillim 113:1

הללוקה הללו עבדי ד' הללו את שם ד'. זהו שאמר הכתוב "אזכרה נגינתי בלילה, עם לבבי אשיחה" (תהלים עז ז), מהו "אזכרה נגינתי"?... ר' יהודה בר סימון אמר אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה נזכרתי אני שעשית לי נסים במצרים והייתי מנגנת לך על ידי אותן נסים, ואמרתי לך שירים וזמרים באותה הלילה, שנאמר "השיר יהיה לכם כליל התקדש חג" (ישעיה ל כט), ואימתי? בשעה שהרגת בכורי מצרים בלילה, שנאמר "ויהי בחצי הלילה" (שמות יב כט), הוי אומר "נגינתי בלילה" באותה הלילה שגאלתנו והוצאתנו לחירות, שהיינו עבדים לפרעה, וגאלתנו ועשיתנו לך לעבדים, לכך נאמר "הללו עבדי ד'", ולא עבדי פרעה.

"I will recall my *neginah* at night; with my heart I will speak." What is "I will mention my *neginah*"?... When You killed the Egyptian firstborn at night... "My *neginah* at night" was the night You redeemed us, bringing us to freedom. We had been slaves of Pharaoh and You redeemed us and made us Your slaves. Thus "Sing to Gd, servants of Gd," not "servants of Pharaoh."

14. Midrash Tehillim 113:2

עמד פרעה והלך אצל משה ואהרן בלילה, שנאמר "ויקרא למשה ולאהרן לילה" (שמות יב לא), היה דופק פרעה על פתחיהן של משה ואהרן בלילה ואמר להם "קומו צאו מתוך עמי" (שמות י"ב), אמרו לו שוטה וכי בלילה אנו עומדין? וכי גנבים אנו שנלך בלילה? בבוקר אנו יוצאין, שכך אמר לנו הקב"ה "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר!" (שמות י"ב כב), אמר להם הרי כבר מתים כל מצרים, שנאמר "כי אמרו כולנו מתים" (שמות י"ב לג), אמרו לו מבקש אתה לכלות המכה הזאת? אמור 'הרי אתם בני חורין, הרי אתם ברשותכם, ואין אתם עבדי, אלא עבדי ד', [התחיל פרעה צווח ואומר 'לשעבר הייתם עבדי, אבל עכשיו הרי אתם בני חורין, הרי אתם ברשותכם, הרי אתם עבדי ד'] וצריכים אתם להללו שאתם עבדיו, שנאמר "הללוקה הללו עבדי ד'"...

Pharaoh rose and went to Moshe and Aharon at night, "And he called to Moshe and Aharon at night." He knocked on their doors at night and said, "Rise, leave from among my people." They replied, "Fool! Will we rise at night? Are we thieves, to go at night? We will go in the morning, as Gd said, 'No man shall leave the entrance of his home until morning.'" He replied, "All of Egypt is dying," as in, "For they said, all of us are dying." They said, "Do you want to end this plague? Say, 'You are free, you are in your own possession, you are not my servants but servants of Gd.'" Pharaoh began to scream, "You were my servants, now you are free, you are in your own possession, you are servants of Gd, you must sing to Him for you are His servants." Thus "Sing to Gd, sing, servants of Gd"...

Review Questions

- Why does Rambam place the laws of Hallel in the laws of Chanukah, and why not in the laws of Tefillah?
- Is Hallel or the Chanukah primary in Al haNisim and in the gemara's story of Chanukah?
- According to whom is the Chanukah a continuation of the menorah in the Beit haMikdash?
- According to those who say Chanukah was instituted when the Beit haMikdash was destroyed, what was its original purpose?
- What are the two motivations for Hallel?
  - How do they correspond to two talmudic explanations for the Half-Hallel of the 7th day of Pesach?
  - Which of the two motivations for Hallel applies to Chanukah?